

प्रवचन नं. ३० गाथा - ८ ता. १०-७-७८ सोमवार अषाढ सुद-५ सं. २५०४

समयसार गाथा-८. अब यहां पुनः अे प्रश्न उठा है सातमी गाथा सूनी तो प्रश्न उठया, क्या ? यदि ऐसा है जो के अेक परमार्थका ही उपदेश देना याहिअे, क्योंकि तुम तो व्यवहारको तो हेय कहते हे और व्यवहार है ये और आदरणीय नहीं कहते है, तो अेक परमार्थका ही उपदेश देना याहिअे, व्यवहारका उपदेशकी क्या जरूर ? अैसा शिष्यका प्रश्न है. समजमें आया ? जब अैसे तुम कहते हो के व्यवहार-दर्शन ज्ञान यारित्र अे भी भेद व्यवहार, अे भी हेय है, अे व्यवहार पर्याय मात्र हेय है और अेकिला त्रिकाणी ज्ञायकभाव परमार्थ वस्तु वोही उपादेय है, तो परमार्थका (हि) उपदेश देना (याहिअे) व्यवहारका उपदेश क्युं देते हो ? शिष्यका ये प्रश्न है. समजमें आया ? (परमार्थका) उपदेश देना याहिअे, व्यवहार किस लिये कहा जाता है ? इसके उत्तर स्वरूप गाथा सूत्र कहते है.

अैसी जिसको जिज्ञासा हुआ, के परमार्थ वस्तु ये ही यीज है ज्ञायक यैतन्य अभेद वो ही आदरणीय है अने भेद जो दर्शन ज्ञान यारित्र का भी भेद, अे भी व्यवहार आदरणीय नहीं, हेय है, तो व्यवहारका उपदेश क्युं कहते हो ? परमार्थका कहो ने, अैसा शिष्यका अंतरमें जिज्ञासाका प्रश्न है, उसका उत्तर देनेमें आता है.-

સંસ્કૃત હૈ ઉપર, દેખતે હૈને, “ તર્હિ પરમાર્થ એવૈકો વક્તવ્ય ઇતિ ચેત ” એની એણે વ્યાખ્યા કરી સંસ્કૃતમાં.

जह ण वि सक्कमणज्जो अणज्जभासं विणा दु गाहेदुं।

तह ववहारेण विणा परमत्थुवदेसणमसक्कं।।८।।

ભાષા અનાર્ય વિના ન સમજાવી શકાય અનાર્યને,
વ્યવહાર વિણ પરમાર્થનો ઉપદેશ એમ અશક્ય છે. ૮.

ગાથાર્થ:-જૈસે અનાર્ય, કુંદકુંદાચાર્યના વખતમાં અનાર્ય ભાષા વપરાતી, હવે નીચલો કાળ આવ્યો જરી હજાર વર્ષ પછી તો અમૃતચંદ્રાચાર્યના કાળમાં મ્લેચ્છ ભાષા વપરાતી, ભાષાય એટલી ફરી ગઈ. સમજમેં આયા ? કુંદકુંદાચાર્ય તો (કહે) જહ ન વિ સક્કમણજો અનાર્ય ભાષા વિના, એમ ભાષા છે. ત્યારે અમૃતચંદ્રાચાર્યના વખતમાં ભાષા પણ જરી અનાર્ય શબ્દના ઠેકાણે મ્લેચ્છ ભાષા વપરાણી. એ કહેવાઈ ગયું 'તું પહેલાં, શરૂઆતમાં એ ભાષા ફરી ક્યું ? અનાર્ય ભાષા વિના તો અમૃતચંદ્રાચાર્યને પણ અનાર્ય ભાષા વિના કહેના થા, સમજમેં આયા ? તો અમૃતચંદ્રાચાર્ય તો મ્લેચ્છ ભાષા વાપરતે હૈ, એ મ્લેચ્છ ભાષા અમૃતચંદ્રાચાર્યના વખતની છે. આહાહા ! કાળ બદલાયો તો ભાષાય બદલી ગઈ, અનાર્ય ને ઠેકાણે મ્લેચ્છ આ ગયા. આહા ! મ્લેચ્છ જનકો અનાર્ય ભાષા કે વિના એટલે કે મ્લેચ્છ ભાષા વિના વર્તમાનકાળની અપેક્ષાએ એને અમૃતચંદ્રાચાર્ય (કહે છે). કિસી ભી વસ્તુકા સ્વરૂપ ગ્રહણ કરનેકે લિયે કોઈ સમર્થ નહીં. કોઈ પણ ચીજને ભેદ પાડયા વિના, અનાર્ય ભાષાને કર્યા વિના એને સમજાવી શકાય નહીં. અનાર્ય માણસને એની ભાષા અનાર્યથી સમજાવી શકાય. બીજી ભાષાથી સમજાવી સકતે નહીં.

કિસી ભી વસ્તુકા ગ્રહણ નહીં હો સકતા ઉસી પ્રકાર એ દૈષ્ટાંત, વ્યવહારકે બિના ભગવાન આત્માકો ભેદસે વ્યવહારકે બિના ઉપદેશ ઉસકો કયા કહે ? વ્યવહારસે ઉસકો ઉપદેશ દેના પડતા હૈ. આત્મા આત્મા એકિલા કરે પણ આત્મા કયા હૈ એસા ભેદ કરકે બતાના એ વ્યવહાર બિના પરમાર્થકા ઉપદેશ હોઈ શકે નહીં, વ્યવહારસે પરમાર્થ પ્રાપ્ત હો સકે એ બાત યહાં નહિ. સમજમેં આયા ?

વ્યવહારસે પરમાર્થ પ્રાપ્ત કર સકતે એસે નહીં પણ વ્યવહારકા ઉપદેશ બિના નિશ્ચયકા ઉપદેશ સમજાનેમેં આતા નહિ, છતાં આગળ કહેગા. વ્યવહારકે વિના અહીંયા તકરાર નિકાલે, અહીંયાસે, દેખો વ્યવહાર વિના પરમાર્થ પ્રગટ હોતા હી નહિ, વ્યવહાર પહેલે હો એ બાત યહાં હૈ હી નહિ, યહાં તો ભગવાન આત્મા અનાર્ય ભાષા બિના અનાર્યકો સમજાનેમેં અશક્ય હૈ. સમજમેં આયા ? આહાહા !

એ પાલીતાણે જ્યારે દરબાર નહીં થા ને તો ત્યાં શું કહેવાય, એ ગોરો (અંગ્રેજ) આવે કામ કરવા શું કહેવાય ભાઈ, રાજ્યની વ્યવસ્થા માટે દરબાર ગુજરી ગયેલા ને એટલે ગોરો આવ્યો 'તો એડમીનીસ્ટ્રેટર. હા, એ. પછી એક વાર એ ગારિયાધાર આવેલો ગારિયાધાર હૈ ને ? તો હમ ગારિયાધાર થે હમારી બહેન ત્યાં થી, તે એ ઘોડા ઉપર ઊભો 'તો વચમાં ચોકમાં આવ્યો

મૂળ તો માણસ મ્લેચ્છ જૈસા, અહીંની ભાષા (ન આવડે), એવું બોલતો 'તો બા...જ...રો... હૈ, છે? બાજરો એમ. બાજરો બાજરો એમ કાંઈ નહિ. બરાબર સાંભળેલું આ. ૫૯ ની વાત છે. આ... ૫૯, બા...જ...રો... છે? હવે એને એની ભાષા પ્રમાણે, ભાઈ તમે કંઈ બા...જ...રો... જુદુ પાડીને કહેતે હો એસે નહીં બાજરો આખો શબ્દ... એને ગોરો (અંગ્રેજ) ગોરો હતો દરબાર ગુજરી ગયેલા અને કામ કરવા આવેલો. આહાહા !

આંહી કહે છે, જેમ એ અનાર્યને એટલે કે મ્લેચ્છ ભાષા, મ્લેચ્છ દેશને, મ્લેચ્છના માણસોને એની મ્લેચ્છ ભાષા વિના ઉસકો સમજા સકતે નહીં, એસે આત્માકા અજાણ પુરુષકો આત્માકા ભેદ વ્યવહાર કિયે બિના એ સમજ સકતે નહીં. વ્યવહારસે સમજ સકતે હૈ. વ્યવહારસે હોતા હૈ યહ પ્રશ્ન આહિયાં નહિ. સમજાનેમ્ વ્યવહાર આતા હૈ પણ વ્યવહાર સમજાતે કયા ? કે તુમ અખંડ અભેદ હો આ ભેદ પાડકર તુમકો અભેદકો બતાતે હૈ. સમજમ્ આયા ? આહાહાહા !

હૈ ? વ્યવહારકે બિના પરમાર્થકા ઉપદેશ દેના અશક્ય હૈ. આ લોકો જ્યાં હોય ત્યાં એક બારમી ગાથાનો અર્થ અને એક આ. એ બે બધા નિકાલે જ્યાં હોય ત્યાં લોકો કે જુઓ ! વ્યવહારસે, અહીં આવ્યો હતો તે દિ ' લીંબડીવાળો ચીમન ચકુ. ચીમન ચકુ અહીં આવ્યો 'તો ને ૯૭ ની સાલમાં કહે જુઓ ! આ વ્યવહારથી આવે છે. વ્યવહાર વિના પરમાર્થ... ૯૭ની સાલમાં મંદિર થતું 'તુંને (સંવત) ૯૭ માં ત્યારે અહીંયા મહીનો રહ્યો હતો. બારમી ગાથાની તકરાર તો અત્યાર સુધી હજી ચાલે છે. હમણાં છાપામાં આવ્યું 'તું બારમામાં જુઓ ! વ્યવહારથી જ નિશ્ચય પમાય છે. વ્યવહારથી જ આ થાય છે. એવું લખાણ જુઓ શાસ્ત્રમાં છે. ' વ્યવહાર દેસિદા ' એવો પાઠ છે ને ? વ્યવહાર દેખાડયો હોવા છતાં, દેખાડયો છતાં પરમાર્થ સમજી શકાય છે વ્યવહારથી.

વ્યવહાર દેખાડયાની વ્યાખ્યા જ દૂસરી હૈ, એ તો આત્મા અંદર જ્ઞાયક સ્વરૂપ (અભેદ હૈ ઉસકો) ભેદ પાડકે બતાયા ઔર વો અભેદ સમજ ગયે, ભેદકો બતાયા, દૂસરા કોઈ ઉપાય નહીં. કારણ આત્મા કયા ચીજ હૈ ઉસકો તો વો સમજતે નહીં, તો ઉસકો ગુણભેદ કરકે બતાના પડે કે દેખો ! (આ) જાણે છે ને ને, જાણે હે ને, જ્ઞાનરૂપે પરિણમતે હૈ ને, એ આત્મા, વિશ્વાસ કરને લાયક જો હૈ ને વો આત્મા, ઔર જો સ્થિરતા હોતી હૈ ને અંદરમ્ યે આત્મા. એસા ગુણ ભેદ કરકે બતાયા બિના એ (અજ્ઞાની) સમજ સકતે નહીં, પણ સમજના તો યે અભેદકો હૈ, ભેદસે સમજાતે હૈ તો ભેદકો સમજના એસા નહીં, સમજમ્ આયા ? આહાહા ! અર્થમાં ફેર, ભાવમાં ફેર, અને આવી બધી ગરબડો. (શ્રોતા: ભેદસે અભેદ સમજમ્ આતા હૈ કે ભેદકા લક્ષ છોડે તો અભેદ સમજાય) ભેદસેને એ તો કહેશે હમણાં, ભેદસે સમજના પણ ભેદકા અનુસરણ નહીં કરના. સમજાનેવાલેકો અને સમજાનેવાલેકો દોહીકો, સમજાનેવાલે ભી વ્યવહારમ્ તો આતે હૈ, વિકલ્પમ્ આયા તબ ભેદકો સમજાતે હૈ ને ? અને ઉસકો ભી ભેદસે સમજાતે હૈ, પણ દોહીકો વ્યવહારકા અનુસરણ નહીં કરના.

ભેદકો તો સમજાનેમ્ દૂસરા કોઈ ઉપાય નહીં (હૈ) વો કારણ ભેદકો સમજાતે હૈ પણ સમજાનેવાલેકો અને આંહી તો સમજાનેવાલા છત્રસ્થ લેના હૈ, કેવળી લેના નહીં યહાં. સમજમ્

આયા ? યહાં તો એ વખતે કેવળી તો થા નહીં, મુનિ થા અને મુનિ (તો) છન્નસ્થ હૈ તો અપના અપના દષ્ટાંત દેતે હૈ કે ભાઈ, કેવળી ઐસે કહતે હૈ કિ યે આત્મા (તૂ હૈ) પછી એ આત્મા ન સમજયો તો કેવળીએ ભેદ પાડકે સમજાયા યે બાત યહાં હૈ નહીં. યહાં તો વર્તમાન તે કાળે ભગવાનકા વિરહમ્ સંતો ને આચાર્યો થા એ જગતકો વ્યવહારસે સમજાતે થે, યે બાત લેગા. એ પોતે પણ વ્યવહારમ્ આતે હૈ, કેમકે અનુભવમ્ નિર્વિકલ્પમ્ હૈ તબ તો ઉપદેશ હોતા હી નહીં. આહાહા ! ઔર દૂસરાકો સમજાના હૈ તબ ઓ વિકલ્પ તો આયા બિના રહે નહીં, તો વિકલ્પ આયા વોહી વ્યવહાર હૈ, તો વો સમજાનેવાલા ભી વ્યવહારમ્ તો આયા હૈ ઔર સમજાનેવાલેકો વ્યવહારસે સમજાતે હૈ. આહાહા ! સમજમ્ આયા ?

પણ દોહીકો વ્યવહાર અનુસરણ કરને લાયક નહીં. પંડિતજી ! આહાહા ! ન અનુસર્તવ્યં : આહાહા ! ઐસી વસ્તુ પરમ સત્ય આ તો બાપુ ઐસી ચીજ હૈ આ તો અત્યારે તો... આહાહા !

ટીકા :- “ જૈસે કિસી મ્લેચ્છ, ” પાઠમાં અનાર્ય હૈ ને ? ટીકામ્ મ્લેચ્છ આ ગયા, હજાર વર્ષ હો ગયા ને ? કુંદકુંદાચાર્યની ગાથા પીછે ટીકા મ્લેચ્છ કે બિનાં કિસી મ્લેચ્છસે યદિ કોઈ બ્રાહ્મણ, જોયાં ? બ્રાહ્મણ લિયા હૈ, ‘ સ્વસ્તિ ’ ઐસા શબ્દ કહા, ‘ સ્વસ્તિ ’ મ્લેચ્છકો બ્રાહ્મણે “ સ્વસ્તિ ” “ ઐસા કહા. તો યે મ્લેચ્છ ઉસ શબ્દકે વાચ્ય વાચક સંબંધકો ન જાનનેસે કુછ ભી ન સમજકર ઉસ બ્રાહ્મણકી ઓર પણ સમજાનેવાલા ભાષા સમજાનેવાલા ભી યહાં ઐસે લિયા હૈ કે ઉસકો “ સ્વસ્તિ ” કહા તો ઉસકો સુનનેવાલેકો કંટાળા આ ગયા. આ કયા કહતે હૈ, હમ કુછ સમજતે નહીંને ઐસા કયા કહતે હૈ ઐસા નહીં.

યહાં ઐસા જીવ લિયા હૈ. આહાહા ! કે ભાષા સમજાનેમ્ એ ટગટગટગ જોતે હૈ કે યે કયા કહતે હૈ ? આ “ સ્વસ્તિ ”, કંટાળા નહીં, શંકા નહીં, ફક્ત સમજમ્ આતા નહીં, એ આ કયા કહતે હૈ “ સ્વસ્તિ ” ‘ સ્વસ્તિ ’ કયા ? સ્વસ્તિ કયા કોઈ સાથીયા હોગા ? સ્વસ્તિ કયા ? કયા કહતે હૈ આ ? ‘ સ્વસ્તિ ’ ઐસા, હૈ ને ? શબ્દ કહે એ મ્લેચ્છ ઉસ શબ્દકે વાચ્ય વાચક, વાચ્યવાચકકા અર્થ સ્વસ્તિ શબ્દ વાચક હૈ અને ઉસકા અર્થ સ્વસ્તિ ઉસકા કલ્યાણ હો. સ્વ આત્માકી અસ્તિ હૈ ઐસા કલ્યાણ હો એ ઉસકા વાચ્ય હૈ. જેમ સાકર શબ્દ હૈ એ વાચક હૈ અને સાકર પદાર્થ હૈ એ વાચ્ય હૈ. સાકર શબ્દ હૈ ઉસમ્ સાકર પદાર્થ નહીં, સાકર પદાર્થ હૈ ઉસમ્ સાકર શબ્દ નહીં, પણ શબ્દ વાચક હૈ એ સાકર વાચ્યકો બતાતે હૈ, ભાષા તો સાદી હૈ ભૈયા ! હજી તો દષ્ટાંત છે આ. આહાહા !

‘ વાચ્ય વાચક સંબંધ ’ આ ઉસકા અર્થ કિયા વાચ્ય કયા હૈ ? કે સ્વસ્તિકા જો ભાવ હૈ યહ વાચ્ય હૈ અને સ્વસ્તિ શબ્દ હૈ વો વાચક હૈ. તો વાચક બતાતે હૈ યે સ્વસ્તિ (શબ્દ)કા અર્થ તો સ્વસ્તિકા અર્થ વો સમજતે નહીં, અને સ્વસ્તિ શબ્દ સૂના તો યે (અર્થ) ન જાનનેસે કુછ ભી ન સમજ સકતે, કયા કહતે હૈ સ્વસ્તિ શું છે આ તે.

“ ઉસ બ્રાહ્મણકી ઔર મેંઢેકી ભાંતિ, ” ઘેટાં ઘેટાં હોતા હૈ ને મેંઢા, મેંઢા એક ચલે નીચે દેખકર દૂસરા ચલે અનુકરણ કરકે ચલે જાયે મેંઢા નીચે નીચે દેખકર, “ એમ મેંઢાની ભાંતિ સૂનનેમ્ ઉસકી ઉપર બરાબર લક્ષ લગાકર ” કયા કહતે હૈ આ ? કંટાળા નહીં હૈ, અનાદર નહીં હૈ, નહીં સમજતે હૈ તો સમજના નહીં ઐસા ભી નહીં હૈ. સમજમ્ આયા ? આહાહા ! “ મેંઢેકી

ભાંતિ, આંખે ફાડકર ” આખું મીંચીને એમ ને એમ, એમ નહીં, કયા કહતે હૈ આ ? સૂનના તો હૈ કાનસે પણ આંખે ફાડકર એટલે એનું લક્ષ ત્યાં છે ભાઈ, એ આ કયા કહતે હૈ આ સ્વસ્તિ સ્વસ્તિ સ્વસ્તિ “ આંખો ફાડકર ટગટગી લગાકર ” આંખો ફાડકર પણ પાછી ટગટગી લગાકર આંખો તો આમ ફાડી એટલું નહીં પણ આમ ટગટગી લગાકર કયા કહતે હૈ આ ? આહાહાહા ! આ તો સંસ્કૃત ટીકા આચાર્યોની હૈ, એક એક શબ્દમેં ઘણી ગંભીરતા હૈ, આ કાંઈ કથા વાર્તા નહીં, આહાહા ! દિગંબર સંતોની ધર્મ કથા. આહાહાહા !

“ આંખો ફાડકર ટગટગી લગાકર ” આંખો તો ફાડી પણ ટગટગી તેના ઉપર, તેના ઉપર લક્ષ કરાકર, આંખો તો ફાડી પણ એના ઉપર લક્ષ કરાકર સકતે “ દેખતે હી રહેતા હૈ ” બ્રાહ્મણ સ્વસ્તિ કહતે હૈ ઉસકો સમજને કે કારણ દેખતા હી રહતે હૈ બ્રાહ્મણકો, આ કયા કહતે હૈ, ‘ સ્વસ્તિ ’ આહાહા ! “ કિન્તુ જબ બ્રાહ્મણકી ઔર મ્લેચ્છકી ભાષા ” કા જબ બ્રાહ્મણકી ઔર મ્લેચ્છકી “ ભાષાકા દોનોંકા અર્થ જાનનેવાલા, ” કયા કહતે હૈ ? બ્રાહ્મણે જે સ્વસ્તિ કહા ઔર સ્વસ્તિકો મ્લેચ્છ ભાષાસે કહના કયા ? એ દોહીકા જો જાનનેવાલા હૈ, સ્વસ્તિકો ભી જાને ઔર મ્લેચ્છ ભાષાસે સ્વસ્તિકા અર્થ કયા કરના, વો ભી જાને, દોનોંકો જાનનેવાલા હૈ, હૈ ? બ્રાહ્મણકી ઔર મ્લેચ્છકી ભાષાકા, દોનોકા અર્થ જાનનેવાલા “ કોઈ દૂસરા પુરુષ યા બ્રાહ્મણ પોતે ” બ્રાહ્મણ ભી ઔર સ્વસ્તિકો ભી જાનતે હૈ અને સ્વસ્તિકા અર્થ ભી જાનતે હૈ, અથવા કોઈ દૂસરા સ્વસ્તિકા અર્થ ભી જાનતે હૈ અને સ્વસ્તિકા ભાવકો ભી જાનતે હૈ સ્વસ્તિ શબ્દકો ભી જાનતે હૈ અને સ્વસ્તિ શબ્દકા ભાવકો ભી જાનતે હૈ. એ બ્રાહ્મણે કહા અને દૂસરા ભી હો, એ બ્રાહ્મણ ભી દોકા અર્થ જાનનેવાલે કહે અથવા દૂસરા કોઈ આકર દોકા જાનનેવાલા ઉસકો કહે. આહાહા !

છે ? દોનોંકા અર્થ, “ દોનોંકા અર્થ હોં, જાનનેવાલા કોઈ દૂસરા પુરુષ અથવા વહી બ્રાહ્મણ મ્લેચ્છ ભાષા બોલકર ” આહાહા ! જુઓ, હવે ઈ સ્વસ્તિનો અર્થ બતાવવો છે તો મ્લેચ્છ ભાષા આવી. ઉસે સમજાયા જાતા હૈ કે ‘ સ્વસ્તિ ’ શબ્દકા અર્થ યે હૈ કે “ તેરા અવિનાશી કલ્યાણ હો ” સ્વ-અસ્તિ, સ્વ નામ તેરી જો ચીજ હૈ, અસ્તિરૂપ ઐસા તેરા અસ્તિમેં તેરા ભાન હો જાઓ. ‘ સ્વસ્તિ ’ સમજમેં આયા ? તેરા જે સ્વરૂપ હૈ ઉસકા કલ્યાણ હો, ઉસકો બહાર કિ બાત હો, ગમે તે હો-પણ સ્વ જો તેરા હૈ ઉસકા અસ્તિ હો. ઉસકી સાબિતિ હો, હૈ ઈસકો તેરેકો મિલા દેના યે સ્વસ્તિકા અર્થ હૈ. તેરા કલ્યાણ હો. તુમ હૈ, આહાહા ! તો તુમ્હારા કલ્યાણ હો. ઐસા સ્વસ્તિકા મ્લેચ્છ ભાષાસે કલ્યાણ હો ઐસા અર્થ કિયા. આહાહા ! હૈ ?

‘ તબ ’ આંહી તો એવા જ પ્રાણી લીધા, ભાષા સમજનેવાલા ભી ઐસી ભાષા લિયા, પછી ધર્મ સમજનેવાલે લિયા એ તો ભાષા લિયા કે કયા કહતે હૈ આ, અને ઉસને કિયા કિ તેરા કલ્યાણ હો યે અર્થ હૈ. “ તો તત્કાલ ” તત્કાલ-વાર નહીં કહે છે થોડા વિચાર કર્યા પીછે ભી નહીં, આહાહા ! તેરા કલ્યાણ હો, સ્વસ્તિકા અર્થ ઐસા હૈ પ્રભુ. હૈ ? આહાહા ! તો એ સમજાતા હૈ તો “ તત્કાલ હી એકદમ ઉત્પન્ન હોનેવાલા, ” અત્યંત આનંદરૂપ અશ્રુઓસે ” આહાહા ! આંહી તો હજી અંતરના આનંદની વાત હૈ નહીં, હજી તો, આંસુ આમ આતે હૈ બહુ માણસ હરખ હરખ હરખ હરખકા આંસુ આ જાતા હૈ ને ? એમ હરખકા આંસુ બહોત આતે-એમ

હરખકા આંસુ આયા. સ્વસ્તિકા અર્થ આ ? તેરા કલ્યાણ હો, આહાહા ! શબ્દ તો થોડા ને ભાવાર્થ તો ઉસકા બહોત લંબા, એસે સૂનકર આંખમેંસે અશ્રુધારા, આનંદકી હરખકા હરખ ! આહાહા !

અત્યંત આનંદમય પાછા હોં, “ અત્યંત આનંદમય અશ્રુઓંસે જિસકે નેત્ર ભર જાતે હૈ ” આંખમેં ભર જાતે હૈ હરખ આંસુ આતો, ઓહોહો ! સ્વસ્તિકા એસા અર્થ ? મૈં તો નહીં સમજતે થે કુછ, ને આ કયા કહતે હૈ યે સમજનેકી મેરી જિજ્ઞાસા થી, ઓર ઉસકા અર્થ કયા ? કે તેરા કલ્યાણ હો તો અત્યંત આનંદકા અશ્રુઓંસે, આંખમેં હરખ આનંદ આયા. આહા ! હરખકા આનંદ આયા, હરખકા આંસુ આયા, હરખકા આંસુ આયા ને વો રોતે હૈ ને તો શોકસે આંસુ આતે હૈ, રોતે હૈ ને લડકા મરી જાય... આ તો હરખકા આંસુ આયા. આહાહા !

હજી તો દેષ્ટાંત હૈ હોં ! આનંદસે જિસકે નેત્ર ભર જાતે હૈ પાછું. જોયું ? જિસકા આંસુ ભર જાતે હૈ, ધારા... આહાહાહાહા ! “ એસા એ મ્લેચ્છ ઈસ સ્વસ્તિકા શબ્દકા અર્થકો સમજ જાતા હૈ ” એ સ્વસ્તિકાનો અર્થ સમજી જાય છે, બરાબર સમજી જાય છે. આહાહા ! તદ્દન અજાણ્યો માણસ હોય, કહીં પણ સ્વસ્તિકા અર્થ નહીં જાનનેવાલા છતાં વો સ્વસ્તિકા શબ્દ ઉપર અને સ્વસ્તિકા કહેનાર ઉપર બહુ માનસે ટગટગ દેખકર દેખા અને અર્થ જ્યાં ક્રિયા ખુશી હો ગયા, હરખકા આંસુ આ ગયા. આહા !

“ શબ્દકા અર્થકો સમજ જાતા હૈ. ” યે દેષ્ટાંત હુઆ, આ તો હજી દેષ્ટાંત હુઆ. આત્મામાં તો હવે (ઊતરશે) આહાહા ! “ ઉસી પ્રકાર ” દેષ્ટાંતની પેઠે વ્યવહારીજન ભી એટલે અનાદિ અજ્ઞાની પ્રાણી, વ્યવહારીજન હૈ, નિશ્ચય કયા ચીજ હૈ ઉસકી ખબર નહીં, આત્મા આનંદ સ્વરૂપ હૈ શુદ્ધ અભેદ અખંડ હૈ ઉસકી ખબર નહીં, નહીં ખબરવાલા વ્યવહારીજન, આહાહાહા ! જન ભી વો દેષ્ટાંત દિયાને ? તો આ વ્યવહારીજન પણ એમ, જેમ ઓલો મ્લેચ્છ ભી નહીં સમજનેવાલા થા, વ્યવહારીજન ભી નહીં સમજનેવાલા હૈ. સમજમેં આયા ? આહાહા !

“ ‘ આત્મા ’ શબ્દકે કહને પર, ” આત્મા કહા જેમ ઓલા સ્વસ્તિકા કહા, ‘ આત્મા ’ શબ્દકા અર્થકા જ્ઞાન ન હોનેસે, આત્માના શબ્દનું અર્થ એટલે એનું વાચ્ય વસ્તુ કયા હૈ ઉસકા જ્ઞાન ન હોનેસે, જોયું ? આત્માકા શબ્દકા જ્ઞાન બિલકુલ નહીં, એસા પ્રાણી લિયા હૈ યહાં. આહાહા ! “ કુછ ભી ન સમજકર ” કાંઈ સમજતે નહીં કે કયા કહતે હૈ આ ? તેમ નહીં સમજતે એટલે આત્મા કહેનેવાલા પ્રત્યે અનાદર નહીં, કલેશ નહીં, ખેદ નહીં, આ કયા કહતે હૈ ? એસે નહીં. આત્મા કહેનેવાલા પ્રત્યે પ્રેમસે, ઉસકી સામું દેખ રહે હૈ, આહાહા ! કુછ ભી ન સમજકર “ મેંટેકી ભાંતિ ” મેંઢા-ઘેટાં એની પેઠે ઘેટાંની મેંઢા જૈસે અનુકરણ કરનેકી ચીજ મેંઢા હૈ – મેંઢા એકને દેખીને અનુકરણ કરે મેંઢા એક નીચે દેખકર કૂવામાં પડે દૂસરા પડે, વાડ હોય એમાં મેંઢુ, એક ગરી જાય તો બીજો એમાં ગરી જાય એમ એ અનુકરણ કરનેવાલા હૈ. આહાહા ! ઊંચું ન જીએ એ નીચે જીએ અને પેલા મોઢા આગળ ચાલે એનું અનુકરણ કરે મેંઢા. આહાહા !

એમ યહાં મેંઢાની પેઠે અનુકરણ કરનેવાલા, આહાહા ! હૈ ? “ આંખે ફાડકર ” આહાહા ! ટકટકી લગાકર દેખતે રહતે હૈ, અંદર ક્ષયોપશમકા જ્ઞાનમેં, આ કયા કહતે હૈ એસા બરાબર ટગટગી લગાકર દેખતે રહતે હૈ. આત્માકો જાનનેકા અર્થ માટે જ્ઞાનકી પર્યાયમેં ખીલ ગયા

જ્ઞાન અંદર, ઓલા ને આંખ્યુ હતી, અહીંયાં જ્ઞાન ખીલ્યા, ખીલ ગઈ ને ટગટગી લગાકર આ કયા કહતે હૈ, ‘આત્મા’ કહતે હૈ, હૈ કયા? આહાહા! તેમ આત્માકા અર્થ ન સમજે માટે એ નથી સમજવું છોડી દે, ચાલો, ઐસે ભી નહીં. કયા કહતે હૈ એ સમજનેકી જિજ્ઞાસામેં જ્ઞાનકા જો ક્ષયોપશમ થા ઉસમેં લગાકર ટગટગ દેખતે રહે કયા અર્થ હૈ, કયા અર્થ હૈ, કયા કહેતે હૈ સમજમેં આયા? આહાહા! ટગટગી લગાકર દેખતે રહતે હૈ, જ્ઞાનકી પર્યાયમેં આત્માકા કયા અર્થ હૈ (યે) સમજનેકી જિજ્ઞાસા ટગટગ લગાકર ખડા હૈ, આહાહા! માળે! આચાર્ય મહારાજ તો...

“કિન્તુ જબ વ્યવહાર-પરમાર્થ માર્ગ પર સમ્યજ્ઞાનરૂપી મહારથકો ચલાનેવાલા ” આંહી કેવળી નહીં લિયા હૈ. પોતે મુનિ થા ને મુનિ અપની વાત કરતે હૈ. મુનિકે કાળમેં સર્વજ્ઞ નહીં થા, અને મુનિ પોતે ‘આત્મા’ કહનેવાલા થા. તો એ મુનિ, આહાહાહા! વ્યવહાર ને પરમાર્થ માર્ગ દોહીકા જાનનેવાલા થા. ભેદસે સમજાના એ ઉસકા ભી જ્ઞાન થા અને અભેદ ચીજ કયા હૈ ઉસકા ભી જ્ઞાન થા. તો વ્યવહાર ને પરમાર્થ માર્ગ પર “સમ્યજ્ઞાનરૂપી”, સમ્યજ્ઞાન દોહીકા, વ્યવહારસે ઐસા કહનેમેં આતા હૈ અને નિશ્ચય આ હૈ. દોહીકા જિસકો જ્ઞાન હૈ... આહાહા! સમ્યજ્ઞાનરૂપી મહારથકો ચલાનેવાલે, અહીં મુનિ લીધા નહીં, આચાર્ય લિયા હૈ. કેવળી નહીં ક્યોંકિ કેવળી એ વખતે થા નહીં, અહીં તો આચાર્ય પોતે જે સ્થિતિમાં હૈ એ સ્થિતિમેં વાત કરતે હૈ. આહાહા!

સમ્યજ્ઞાનરૂપી મહારથ, દેખો રથકો બે પૈડાં રહતે હૈ ને આ વ્યવહાર અને નિશ્ચય બે પૈડાં. વ્યવહારસે કેસે સમજાના અને સમજાના એ કઈ ચીજકો સમજાના, દોહીકા જ્ઞાન યથાર્થ હૈ. આહાહા! સમજમેં આયા? દોહા જ્ઞાન હોં અને એ વ્યવહારમેં આયા હૈ, “આત્મા” કહા ને ઓલો સમજે નહીં, તો સમજાનેકા વિકલ્પ તો આયા હૈ, તો વ્યવહારમેં આયા તો હૈ, ભલે આદર નહીં પણ આયા હૈ વિકલ્પમેં સમજાનેકો, આહાહા! સમજમેં આયા?

સારથીકી ભાંતિ, “સમ્યજ્ઞાનરૂપી મહારથકો ચલાનેવાલે, સારથીકી ભાંતિ ” આહાહાહા! રથમાં બેઠનેવાલેકી પેઠે નહીં, સારથીની ભાંતિ કીધું ને, સારથી જેમ ચલાતે હૈ બે પૈડાંવાળા રથને, એમ જે મુનિ વ્યવહાર કેસે કહનેમેં આતા હૈ વ્યવહારસે, અને નિશ્ચય કયા હૈ દોહીકા સારથી હૈ યે. આહાહા! આવી ટીકા, ભરતખંડમાં અત્યારે આ ટીકા આત્મપ્યાતિ, આહાહા! આત્માને ડોલાવી નાખ્યો છે અંદરથી, હલાવી નાખ્યો છે, પ્રભુ તુમ કેમ કેસે હો નાથ, આ કયા પડયા હૈ તુમ, આહાહા! તુમકો હમ વ્યવહાર(સે) આત્મા કહકર કહા તો તુમ સમજે નહીં, તો હમારે ભી સમજાનેકા વિકલ્પ આયા હૈ, તો નિશ્ચય અને વ્યવહાર દોહી રથમેં હમ હૈ અભી તો, દોનોં ભાવ, આહાહા! સમજમેં આયા? હૈ ને સામે પુસ્તક? હમ નિશ્ચયમેં ભી હૈ ઔર સમજાનેકા વિકલ્પ આયા તો ઉસમેં જ્ઞાન હમારા હૈ, દોહીકા જ્ઞાન હૈ, હમ દોહીકા જ્ઞાન કરતે હૈ. આહાહાહા!

તો યહાં કેવળી આત્માકો સમજાતે હૈ, ઐસી બાત અહીં લિયા હી નહીં, કારણકે અપની બાત કરતે હૈ. છઠી ગાથામેં ભી અપની બાત કરતે હૈ, કે પ્રમત અપ્રમત અવસ્થા મેરેમેં હૈ, યે મેં નહીં, મૈં તો જ્ઞાયક હૂં, હૈ ઉસકી ભૂમિકાસે બાત કરતે હૈ. આહાહાહા! સમજમેં આયા?

મુનિરાજ આચાર્ય મહારાજ કુંદકુંદાચાર્ય હો કે અમૃતચંદ્રાચાર્ય હો, કોઈ પણ સંત દિગંબર સંત સચ્ચા હો, તો એ દિગંબર સંતોએ આત્મા કહા અને વો સમજમેં ન આયા અને સમજનેકે કારણ બરાબર ટગટગ લગાકર ભાવ હૈ, તો આત્મા કહા વો ભી વ્યવહાર પરમાર્થકા જાનનેવાલા કદાચિત્ હો ઉસકા અર્થ કરનેવાલા, કદાચિત્ દૂસરા ભી હો. હેં ? આહાહા ! વ્યવહાર વિકલ્પ આયા હૈ ને ? સમજાનેકા ભેદ તો આયા હૈ. તો ' હમ ' ભી વિકલ્પમેં આયા હૈ, હો પણ એ કાંઈ આદરણીય નહીં. આહાહા ! ઔર વ્યવહારકી ભાષા હોગી, ઉસકા ભી હમ કર્તા નહીં હૈ, આહાહા ! ઔર વ્યવહારસે તુમકો સમજાતે હૈ તો વ્યવહારસે તુમ સમજેગા માટે વ્યવહાર આદરણીય હૈ, ઐસા નહીં હૈ. આહાહાહા !

એક એક ગાથા ને એક એક ટીકા, ભાગ્ય જગતના આ સમયસાર ઐસી ચીજ રહ ગઈ !! આહાહા ! ને અહીંયા તો ઐસા હી આત્મા લિયા હૈ, ત્યાં ભી લિયાને પાંચમી ગાથામેં પ્રમાણ કરના, મેં કહું છું પણ, ગજબ વાત હૈ તેરી પ્રભુ, મેં નિમિત્ત આયા ઔર તેરે ઉપાદાનમેં ઐસી તૈયારી ન હો, ઐસા નહીં. આહાહા ! તેરેકો નિમિત્ત મિલા આત્માકા સમજાનેવાલા આચાર્ય ને સંત, આહાહાહા ! ઔર તુમ પ્રમાણ કરો અનુભવ કરેગા. અનુભવ કરકે હા પાડના. આહા ! ગજબ વાત છે પ્રભુ. ઓહોહો ! એ ભાષા, એ વ્યવહાર, એ નિશ્ચય, એ સમજાનેવાલા, વ્યવહારકો કહેતે હૈ, સમજાનેવાલા પણ વ્યવહારસે નિશ્ચય સમજાતે હૈ. આહાહા ! ઐસી અહીં ચીજ લિયા હૈ. વ્યવહાર કહા હમને અને નહીં સમજાતે હૈ ઐસી બાત યહાં હૈ હી નહીં. આહાહાહાહા ! સમજમેં આયા ?

બધે ઠેકાણે છે ને આ ? ઓલામાં આવ્યું 'છું ને ? કાયા ને આત્મા ને જુદા બતાયા હૈ તો કોણ નહીં સમજે ? કોણ ઐસા આત્મા હૈ કે નહીં સમજે ? આહાહા !

યહાં કહેતે હૈ, કે આત્મા શબ્દ કહેનેવાલા અને સુનનેવાલા એ સમજે નહીં તો “ કહેનેવાલા વ્યવહાર નિશ્ચયકા જાનનેવાલા હૈ અથવા દૂસરા કોઈ વ્યવહાર નિશ્ચયકા જાનનેવાલા આત્માકા અર્થ દૂસરાકો સમજાતે ” હૈ, આહાહા ! સમજમેં આયા ? કુંદકુંદાચાર્ય, અમૃતચંદ્રાચાર્ય કહેતે હૈ હમારી હાજરીમેં હમેં ઉસકો કહા, આહાહા ! કદાચિત્ હમ કહેતે હૈ વ્યવહાર નિશ્ચય તો યે સમયે દોહી કહેનેવાલા હમ તો યે સમજાયા જાતા હૈ. પણ હમેં કહા તો હમારા ઉસકા અર્થ કહેનેકા અવસર ન હો, તો ઓ દૂસરા ઉસકી પાસ અર્થ કહેનેવાલા મિલેગા હી, આહાહા ! ઔર યે સમજેગા હી. આહાહાહાહા ! આવી વાત છે.

વ્યવહાર પરમાર્થ માર્ગ પર, જો કહે છે કે વ્યવહાર પર આવ્યા કે નહીં ? પરમાર્થકા ભી ભાન હૈ ને વ્યવહાર વિકલ્પ આયા હૈ. છન્નસ્થ લેના હૈ ને ? અહીં કેવળી લેના હૈ નહીં, કારણ કે અહીં કેવળી કહેતે હૈ ને ઓલા લોકો સમજાતે હૈ યહ ટાઈમ તો યહાં હૈ નહીં. અહીંયા તો અપના ટાઈમકે કાળકી બાત કરતે હૈ. આહાહા ! જે સમયે સંતો હાજર થા કુંદકુંદાચાર્ય, અમૃતચંદ્રાચાર્ય આદિ મુનિઓ, એ મુનિએ દૂસરાકો આત્મા કહા અને એ આત્માકા અર્થ નહીં સમજ્યા, તો વો સમયમેં વોહી મુનિ પોતે વિકલ્પમેં આયા ને પરમાર્થકા ભાન હૈ, દો (કા) જ્ઞાન રથોમેં ચલાનેવાલા આયા. આહાહા ! તો યે કહેનેવાલા ભી આયા અને કહેનેવાલેકો વખત ન મિલા અને એ વખતે વો સમજે નહીં, સમજમેં આયા ? ઔર પીછે કોઈ કહેનેવાલા

મિલા નિશ્ચય વ્યવહારમેં આનેવાલા. સમજમેં આતે હૈ ? આહાહાહા !

એક એક શબ્દ ને એક એક અર્થમાં કેટલી ગંભીરતા, ઉસકા ક્ષયોપશમ જ્ઞાનમેં કિતની દશા. આહાહા ! એસી વાત સંતો, એકએક શબ્દમેં ભાવ ભર્યા હૈ. એસી ચીજ ક્યાંય દૂસરે હૈ નહીં. જિસમેં અંદર યથાર્થ ભાન ઔર ભાનકે સાથ સુનનેવાલા તરત ભાન કરેગા હી, આંહી તો યે કહેતે હૈ. આહાહાહા ! લો પ્રવચનસારમેં એમ કહા ને પીછે, હમ બાત કરતે હૈ તો આજ સમજ લે, આજે જ સમજ, વાયદા છોડ દે... પીછે સમજેગા, પીછે સમજેગા એમ છોડ દે. નેમચંદભાઈ ! આહાહા ! દિગંબર સંતોની બાગબગીચાની વાતો તો દેખો, આહાહા ! એના ફૂલની સુંગધ તો જીઓ, આહાહા ! જ્યાં હમ વ્યવહારમેં આયે સમજાનેકો હમ છન્નસ્થ હૈ ને ! છન્નસ્થ હૈ તો વ્યવહાર વિકલ્પમેં તો આયા હૈ. આહાહાહા !

ઔર પરમાર્થકા તો હમકો ખબર હૈ, વિકલ્પસે રહિત હમારી ચીજ હૈ, અને ઉસકી ભી ચીજ વિકલ્પસે રહિત હૈ, યે દોહીકા હમકો જ્ઞાન તો હૈ. આહાહા !

વ્યવહાર પરમાર્થ માર્ગ પર સમ્યજ્ઞાનરૂપી મહારથને ચલાવનાર, મહારથકો ચલાનેવાલા, આહાહા ! જિસકો અંતર અનુભવ ભી હૈ ઔર સમજાનેકા વિકલ્પ આયા હૈ એસા દોહી ચકકો, રથ ચલાનેવાલા. જિસકો સમજાનેકા વિકલ્પ હૈ નહીં, ઉસકી બાત તો યહાં હૈ નહી, આહાહા ! વો તો અંદરમેં પડયા હૈ આનંદમેં. આહાહાહા ! સમજમેં આયા ?

પણ જિસકો વ્યવહારકા વિકલ્પ આયા વો આત્મા શબ્દકો ન સમજે, કહેનેકા વિકલ્પ આયા, આ સમજતો નથી તો મેરે ઉસકા અર્થ કરના પડેગા. આહાહા ! દેવીલાલજી ! આહાહાહા ! અરે પ્રભુ, આ કયા હૈ ભાઈ ? આહાહા ! એ શું કયા ચીજ હૈ યે ? આહાહા ! એકેક ગાથા ઉસકા એક એક શબ્દમેં, કિતની ગંભીરતા હૈ. આહાહા ! કહેતે હૈ કે આત્મા કહનેવાલા વો ભી સમ્યજ્ઞાનરૂપી (મહા) રથમેં નિશ્ચય વ્યવહારમેં આયા, ઔર ઉસસે દૂસરા કોઈ, ઉસકો બોલનેકા ટાઈમ ન રહા ને નિર્વિકલ્પમેં ઊતર ગયે. આહાહા ! આત્મા કહા તો ખરા પણ પીછે અર્થ કરનેકા વખત ન મિલા ને અંદરમેં ઊતર ગયે. આહાહાહા ! તો દૂસરા આચાર્ય મુનિ લેના કે જે વિકલ્પ ને નિર્વિકલ્પ દો કા ભાન હૈ અને વિકલ્પમેં આયા મહારથ ચલાનેવાલા. આહાહાહાહા !

સારથીકી ભાંતિ છે ને ? મહારથનો ચલાવવાવાળો સારથી, મહારથમાં બેઠા છે તો ભગવાન, એ ભગવાનને... આહાહા ! ભગવાનને કયા કહેના હૈ, એ સારથી ચલાતે હૈ રથકો. આહાહા ! ત્રણ લોકના નાથ સર્વજ્ઞ જિનેશ્વરદેવ એ રથમેં બેઠે હૈ ને સારથી તરીકે આ હૈ. ઉસકા માલ તો પરમાત્મા ત્રણ લોકકા નાથ સર્વજ્ઞદેવકા માલ હૈ, પણ હમ સારથી તરીકે યે રથકો ચલાતે હૈ માર્ગકો. આહાહા ! નિશ્ચય એસા હૈ ને વ્યવહાર એસા હૈ. આહાહાહા ! ગજબ વાત હૈ !

મહારથકો ચલાનેવાલા લિયા ને ? નિશ્ચય ને વ્યવહારકો જિસકો ચલાના હૈ, જિસકો અંદર ઠર ગયા હૈ એસા ભી હૈ અને વિકલ્પ આયા હૈ એસા વ્યવહારકા રથકો પરમાર્થકો ચલાનેવાલા. આહાહા ! સારથી કે સમાન, અહીં તો સારથીકી ભાંતિ, આહાહા ! સમ્યક્વસ્તુ હૈ, એ ભી ઈસકો ભાન હૈ, ઔર યે ભાનમેં એ આત્મા હી પડા હૈ. આહાહા ! તો યે નિશ્ચયસે વ્યવહારકી જો બાત કિયા થા ઉસમેં વિકલ્પ ભી આયા ઔર સમજનેકી ચીજ ભી સમજ્યા હૈ,

अे ढेका अर्थमें यलानेवाला सारथी, जिसको व्यवहारमें पडा ही नहीं ने अंदरमें पडया है, उसको यहां लेना नहीं, केवणीको यहां लेना नहीं. आहाहा ! समजमें आया ?

वो आत्मा समजे नहीं तो पीछे दूसरा पण आया, वो भी अपना आत्माका भान है और विकल्प आया है आ समजे नहीं तो समझवुं. आहाहाहा ! भोक्षमार्ग प्रकाशकमें आया है ने पहले के मुनिको अशुभ राग तो है ही नहीं, पण धर्मका लोभी देभकर कोछ शुभ राग धर्मका आता है. आहाहा ! धर्मका लोभी, धर्मको समजनेवाला औसा देभकर शुभभाव आता है, तो शुभभावसे समझते है. आहाहा ! छे ने भाछ ? भोक्षमार्ग प्रकाशक, आहाहा ! अे तो टोडरमल, बनारसीदास, राजमल्ल, भाग्यंदण्ठ, ओहोहोहो ! संतोकी बात तो क्या कइना पण अेना पंडितो पण, आहाहा ! जैन धर्म क्या यीज है ये टकावी राप्पी है.

पंडितोअे गृहस्थाश्रममें रहेल, तो अे यीजमें क्या डेर है ? सम्यग्दर्शनमें सिद्धका और तिर्य्यका सम्यग्दर्शनमें डेर है ? आहाहाहाहा ! यहां कइते है, सारथीकी समान अन्य कोछ आचार्य अथवा तो आत्मा शब्दको कइनेवाला स्वयं ही व्यवहारमार्गमें रहेता हुआ देभो, समझनेका विकल्प आया अेम कइते है, आत्मा कइ ने विकल्प छूट गया अने निर्विकल्पमें आ गया तो उसकी बात जुडी है, तो दूसरा आत्माअे मुनि संत कोछ मिले उसको, यह व्यवहारमार्ग (में) रहेता हुआ आत्मा शब्दका यह अर्थ अतलाया क्या ? आहाहाहा !

पुण्य पापका भावको प्राप्त हो यह आत्मा औसा नहीं कइ, है ? परका कुछ कर शके भला जगतको तार दे आत्मा, व्यवहार भी औसा लिया है औसा परको तार दे औसा, ये भी नही लिया अहीं तो. आहाहा ! समजमें आया ?

ये आत्मा क्या ? के “ दर्शन ज्ञान यारित्रको जो सदा प्राप्त हो वो आत्मा ” आहाहा ! देभो, भेद पाडकर छतना अताया. मुनिराज विकल्पमें आया अने वो आत्मा कइते है ने, न समज्या तो आ व्यवहारमें औसा लिया, प्रभु ! के आत्मा उसको डम कइते है के दर्शन ज्ञान यारित्रको प्राप्त हो, परका कार्यको प्राप्त करे ने उसकी स्थितिमें परका कार्य बराबर हो, ये आत्मा औसा नहीं कइ. तेम दया दान व्रत भक्तिका परिणामको प्राप्त हो, के जे भावे तीर्थंकर गोत्र बांधे अे भावको प्राप्त हो ये आत्मा, औसा नहीं कइ. आहाहा !

गजभ बात है भाछ द्विगंबर संतोनी अेटली गंभीरता !! आहाहा ! गजभ वात छे बापु ! बीजाने दुःख लागे अस आ अेक ज सत्य छे बीजे क्यांय नथी ? बापु ! सत्य तो आ अेक ज है. आहाहा ! सर्वज्ञ परमात्मा, आहाहा ! अे रथना यलाववावाणा संतो, आहाहा ! अेनो मार्ग निश्चय अने व्यवहार, आहाहाहा ! अे संतो द्विगंबर पोते पोकार करते है, अपनी स्थितिका ही पोकार करते है, डम निश्चय ने व्यवहार ढोमें है. अभी तो समझनेमें आया तो निश्चय ने व्यवहार. डम केवणी नहीं है, डम निर्विकल्पमें नहीं पडा है ने व्यवहारको समझते है. आहाहा !

दर्शन ज्ञान यारित्रको जो सदा प्राप्त हो, भाषा देभो ! आहाहाहा ! प्रभु आत्मा छसको डम कइते है, व्यवहारमें डम आये है ने निश्चयमें तो है ही, तो विकल्प द्वारा भी तुमको औसे कइते है ओर तुम सुननेवाला भी विकल्पसे औसा सूनते है, और क्या सुना ? के जे अंदर

આત્મા હૈ, યે દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રને સદા પ્રાપ્ત હો, આહાહા ! રાગકો પ્રાપ્ત હો, કે વ્યવહાર રત્નત્રયકો પ્રાપ્ત હો, કે ઉપદેશ દેનેવાલા વિકલ્પવાલા આત્મા હો, એસા યહાં નહીં લિયા. કહેનેવાલા વિકલ્પમેં હૈ, પણ વો બતાયા આત્માકા, કે જેને એ આત્મા દુનિયાકો સમજાતે હૈ, વિકલ્પ દ્વારા એ આત્મા એસા નહીં લિયા. સમજમેં આયા ? આહાહાહાહા !

યે દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકો જો સદા પ્રાપ્ત હો. ગજબ બાત હૈ નાથ !! તેરા પરમાર્થકો, અર્થકો બતાના, વ્યવહારસે બતાના, આહાહા ! ભેદ પાડકર ભી બતાના, એ વ્યવહાર. એ પણ ભેદ કરકે બતાના, પણ બતાયા કયા ? પ્રભુ તેરે આત્મા મૈ કહા તો આત્મા. તો એસા અર્થ હૈ કે જો દર્શન જ્ઞાન ને શાંતિ એ ભેદમેં પરિણમે, પ્રાપ્ત હો, વો આત્મા, આહાહાહા ! કોઈ કી દયા પાલનેવાલા હો યે આત્મા. વ્યવહારે ય એ નહીં લિયા. વ્યવહાર તો આ લિયા હૈ ? આહાહા ! ગજબ વાત હૈ !

સમયસાર કોઈ એસા બન ગયા, કુંદકુંદાચાર્યને (બનાયા) આહાહા ! ધન્યકાળ સમજમેં આયા ? કે જે હમ આત્મા ઈસકો કહતે હૈ પ્રભુ હમ વ્યવહારમેં વિકલ્પમેં આયા હૈ અને તુમકો સમજાતે હૈ ને પરદ્રવ્યકો, વ્યવહાર તો આયા હૈ, ઔર તુમકો વ્યવહારસે સમજાતે હૈ યે ભી આયા પણ વ્યવહાર કયા ? કે યે આત્મા ચલે ગતિ કરે તે આત્મા ! સ્થિર રહે તે સ્થાવર, ગતિ કરે તે ત્રસ દયા પાળવાના ભાવવાળા એ આત્મા ! આહાહા ! અમારી ભક્તિ તીર્થકરકી ભક્તિ કરે યે આત્મા ! આહાહાહા ! એ આત્મા વ્યવહારકો બરાબર જાળવી રાખે એ આત્મા, એસા નહીં કહા. આહાહા ! નરેશજી ! ભાગ્ય !

દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકો પણ પાછું પ્રાપ્ત હો ઈતના નહીં લિયા, સદા પ્રાપ્ત હો, આહાહા ! ભેદ કરકે કહા પણ ભેદ ઈતના લિયા, પ્રભુ યે તેરી ચીજ જો હૈ ને ? એ આત્મા હમ તો ઈસકો કહતે હૈ કે જે દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકો સદા પ્રાપ્ત હો, તો વો ભી વ્યવહાર આયા, ભેદસે બતાયાને ? આહાહા ! ઈસમેં કોઈ વ્યવહાર રત્નત્રયકા રાગ આયા એ તો બાત લિયા હી નહીં પ્રભુ. આહાહા ! ઈતના ભેદ પાડયા વિના સમજી શકે નહીં. એ આવે છે ને ઓલા કળશ ટીકામાં આવે છે, બહુ બુદ્ધિવાળો હોય તો પણ કળશ ટીકામાં આવે છે ને ? આટલું તો કહેવું જ પડે, કહે છે જ્ઞાન તે આત્મા, જ્ઞાન તે આત્મા ઈતના તો કહેના હી પડે હી. આહાહા ! યહ ભી જ્ઞાન તે આત્મા એ પણ સદ્ભૂત વ્યવહાર હુઆ. આહાહા ! અહીં મોક્ષમાર્ગ એક હારે બતાયા હૈ, પ્રભુ આત્મા ઈસકો કહીએ, આહાહા ! કે દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકો, નિશ્ચય સમ્યક્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકો હોં, વ્યવહારકી યહાં બાત નહીં, વ્યવહારસે કહતે હૈ પણ ઓલો ભેદ આવ્યો ને માટે વ્યવહાર. પણ ભેદ આયા કયા ? કે દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર જે નિર્વિકારી દશા, વીતરાગી પર્યાયકો આત્મા પ્રાપ્ત હો ઉસસે તું જાન લે કે આત્મા હૈ, આહાહા ! સમજમેં આયા ? જો સદાય પ્રાપ્ત હો. આહાહાહા ! કોઈ સમયે વ્યવહારકો પ્રાપ્ત હો ને કોઈ સમયે દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકો પ્રાપ્ત હો, એસા નહીં લિયા. આહાહા ! ગજબ વાત કરતે હૈ એક એક શ્લોકમેં તો સારા બાર અંગકા (સાર ભર દિયા) વિશેષ કહેગા.